

AZIMIO LA UMOJA WA MATAIFA JUU YA HAKI ZA WAKULIMA WADOGO NA WATU WANAOFANYA KAZI KATIKA MAENEO YA VIJIJINI

Yaliyomo

TAMKO LA UMOJA WA MATAIFA JUU YA HAKI ZA WAKULIMA WADOGO NA WATU WANAOFANYA KAZI KATIKA MAENEO YA VIJIJINI 1

Utangulizi.....	3
Kifungu cha 1 Ufafanuzi wa wakulima wadogo na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini 10	
Kifungu cha 2 Majukumu ya jumla ya serikali	11
Kifungu cha 3 Usawa na kutobagua	12
Kifungu cha 4 Haki za wakulima wanawake na wanawake wengine wanaofanya kazi vijijini	12
Kifungu cha 5 Haki ya maliasili na haki ya maendeleo	13
Kifungu cha 6 Haki ya kuishi, uhuru na usalama wa watu	13
Kifungu cha 7 Uhuru wa kutembea.....	14
Kifungu cha 8 Uhuru wa mawazo, maoni na kujieleza.....	14
Kifungu cha 9 Uhuru wa kujumuika	14
Kifungu cha 10 Haki ya kushiriki	15
Kifungu cha 11 Haki ya kupata habari	15
Kifungu cha 12 Upatikanaji wa haki	16
Kifungu cha 13 Haki ya kufanya kazi.....	16
Kifungu cha 14 Haki ya usalama na afya kazini	17
Kifungu cha 15 Haki ya chakula na uhuru wa chakula.....	18
Kifungu cha 16 Haki ya kupata mapato bora na maisha na njia za uzalishaji	19
Kifungu cha 17 Haki ya ardhi	20
Kifungu cha 18 Haki ya mazingira salama, safi na yenye afya.....	21
Kifungu cha 19 Haki ya mbegu	21
Kifungu cha 20 Haki ya utofauti wa kibaolojia	22
Kifungu cha 21 Haki ya maji na usafi wa mazingira	23

Table of Content

Kifungu cha 22 Haki ya ruzuku ya serikali.....	23
Kifungu cha 23 Haki ya afya ya mwili na akili.....	24
Kifungu cha 24 Haki ya makazi ya kutosha.....	24
Kifungu cha 25 Haki ya kupata elimu na mafunzo	25
Kifungu cha 26 Haki za kitamaduni na maarifa ya jadi.....	25
Kifungu cha 27 Jukumu la Umoja wa Mataifa na mashirika mengine ya kimataifa	25
Kifungu cha 28 Wajibu wa jumla	26

Utangulizi

Azimio la Umoja Wa Mataifa juu ya haki za wakulima wadogo: Historia, Ushindi na changamoto za baadae.

Kwa Ardhi yenye haki

Mnamo tarehe 17 Desemba 2018, Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa uliwekwa rasmi azimio la umoja wa mataifa kuhusu haki za wakulima wadogo na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini (UNDROP). Chombo hiki cha kisiasa ambacho tunahesabu kama ushindi leo ilikuwa mpango wa La Via Campesina (LVC) katika muktadha wa kukera wa kiliberali ambayo iliitisha uwepo wa wakulima na uhuru wa chakula.

Kwa miaka kadhaa, wanachama wa LVC walijiadili pendekezo lao la kuwa na chombo cha kimataifa na mnamo mwaka wa 2001 wanachama walijiadili ripoti hii kwa undani katika kongamano la mageuzi ya kilimo na haki za wakulima iliyo andaliwa na Serika Petani Indonesia (SPI), nchini Indonesia.

Baadaye mnamo mwaka wa 2004, katika mkutano wa nne wa kimataifa wa LVC huko Sao Paulo, wanachama wa LVC waliidhinisha mpango wake wa kuunda chombo cha kimataifa cha haki za wakulima. Wakati huo huo, katika mkutano wa kimataifa juu ya haki za wakulima wadogo ulioandaliwa na LVC huko Jakarata, rasimu ya kwanza ya Azimio la Haki za Wakulima-Wanawake na wa Wanaume ulipitishwa na baadaye ukaidhinishwa katika mkutano wa kimataifa wa tano wa La Via Campesina huko Maputo, mwaka huo huo. Baadae, kwa kushirikiana na washirika mbali mbali ambao walijiunga njiani, kama vile CETIM na shirika la kimataifa la FIAN, La Via Campesina walianza harakati iliojumuisa miaka 18 ya maandamano ya pamoja na uhamisishaji ili kuunganisha na kutengeneza chombo rasmi cha kimataifa cha kukuza na kutekeleza haki za wakulima wanaume na wanawake.

Kwa mamilioni ya wakulima na jamii za vijijini, ambao wanategemea ardhi yao, misitu, mito na bahari kuishi, azimio hili la Umoja wa Mataifa ni chombo cha kuendeleza na kuimarisha mapambano na mapendekezo yao. Zaidi ya hayo. Azimio hii imeweka falsafa ya sheria na mtazamo wa kimataifa wa kisheria kuongoza sheria na sera za umma katika ngazi zote za kimataifa kuelekea faida kwa wale ambao ulisha dunia

Kwa sasa, wakulima wadogo na wale wanafanya kazi vijijini, wanakabiliwa na aina kadha za ubaguzi wa kimuundo wakati wanapojaribu kuwa na viwango bora ya maisha kama wazalishaji wa chakula. mara nyingi wanakabiliwa na kuhamishwa kwa kulazimishwa, kutengwa na hata kifo

Shida ya chakula ambayo iliongezeka katika miaka ya tisini, na bado inaendelea hadi leo, mgogoro ambao umetambuliwa na FAO, ulilisukuma Baraza la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Binadamu (UNHRC) kufanya utafiti, ambayo ilibaini kwamba ubaguzi unaokabiliwa na wakulima na wafanyikazi wengine wa vijijini ulikuwa umetokana na upatikanaji na udhibiti usio sawa wa ardhi, bioanuwai na bidhaa zingine za asili. Ufikiaji wao uliozuiliwa kwa masoko na njia za uzalishaji zilizuia jamii za wakulima kupata njia nzuri ya kujikimu.

Utafiti huo ulionyesha kwamba ukosefu huu wa haki ulizidishwa na sera za kitaifa za kilimo zilizopigwa kwa niaba ya kikundi kidogo cha wasomi wa wakulima, wamiliki wa ardhi, makandarasi wa kilimo cha viwandani na mashirika ya biashara ya kilimo. Utafiti huo ulifanywa na kamati ya ushauri ya UNHRC na kupitishwa katika kikao chake cha 21 mnamo mwaka wa 2012.

Baadaye, mnamo septemba mwaka wa 2012, kikundi kilichofanya kazi wazi kati ya serikali (OEIWG) kiliundwa kwa mamlaka ya kujadili, kukamilisha na kupeleka kwa Baraza la Haki za Binadamu rasimu “Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Wakulima na Watu Wengine Wanaofanya Kazi katika Maeneo ya Vijijini” Vikao vitano vya mazungumzo vilifanyika kati ya 2013 na 2018. Mnamo Septemba 28 wakati wa kikao cha 39 cha UNHRC, wanachama walipiga kura kuipendelea kupitisha Azimio la Umoja wa Mataifa ili kuipitisha kupitishwa na Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa juu ya Desemba 17, 2018 kwa kura zaizi ya 47.

Ushindi huu wa kihistoria unakuja wakati muhimu, kwani, zaidi ya wakulima na familia bilioni 1.2, ambao ni theluthi moja ya idadi ya watu ulimwenguni wanakabiliwa na ukiukaji mwingi wa haki zao. Ni wakati wa momonyoko mkubwa wa haki za wafanyikazi, ubinafsisishaji na uharibifu wa bidhaa za kawaida za asili; wakati ambapo rasilimali unadhibiti ardhi, maji, madini, mafuta, mbegu na bioanuwai kinyume cha sheria. Na ni dhahiri kuwa vitendo vya biashara ya kilimo maji na madini unaongeza tu unyonyaji wa maliasili

Leo wakulima wanakabiliwa na sera mbaya za serikali katika maswala ya uzalishaji na biashara; wanakabiliwa na hali mbaya ya kufanya kazi kufukuzwa kutoka katika ardhi na wilaya zao, na mara nyingi huwa wahanga wa uhalifu wa jinai na mauaji.

Wakulima pia ndio walioathirika Zaidi na umasikini na njaa. Kulingana na ripoti ya FAO 2018 juu ya hali ya usalama wa chakula na lishe ulimwenguni, njaa inaongezeka na inaathiri zaidi ya watu milioni 821, ambao wengi wao ni maskini. Bioanuwai, ambayo ni njia ya kipekee wakulima wanategemea ili kujenga mifumo endelevu ya chakula, inapungua, kama ilivyo elezwa katika ripoti ya FAO 2018 iliyochapishwa hivi karibuni “Hali ya Bioanuwai Ulimwenguni kwa Chakula na Kilimo”.

Kiini cha azimio la Umoja wa Mataifa ni juu ya haki za ardhi, mbegu na bioanuwai, pamoja na haki kadhaa za pamoja zilizotiliwa nguvu juu ya uhuru wa chakula (ambayo ni haki za watu kuamua mifumo yao ya chakula na kilimo na haki ya chakula chenye afya na ya kitamaduni)

Azimio la Umoja wa Mataifa inaanzisha harakati za kijamii kuondoa hali za kisheria na mapungufu ambayo yanawezesha unyonyaji, ukandamizaji na uhamishaji wa wakulima kwa maslahi ya mitaji mara nyingi kwa msaada wa serikali na taasisi za kimataifa. Zaidi, inatoa zana kwa wakulima na wafanyikazi wa vijijini kudai serikali yao kutunga sera za umma zinazolenga kuzuia na kutatua dhuluma za kijamii.

Azimio la Umoja wa Mataifa pia inatambua haki ya pamoja ya wakulima ya kupigania ufikiaji wa pamoja na wa kibinafsi wa ardhi, mbegu, maji, bioanuwai na maliasili, pamoja na usalama wa jamii, msaada wa matibabu na mazingira salama ya kufanya kazi. Kwa kusisitiza kwamba haki zote za kiraia, kisiasa, kiuchumi, kijamii, kitamaduni, mazingira na pamoja zinahusiana na hazigawanyiki, Azimio la Umoja wa Mataifa huongeza motisha ya mageuzi ya mabadiliko ili kukabiliana na vitendo vya uharibifu wa nguvu ya ushirika.

Mbali na kuwa na kifungu maalum iliyopewa jukumu la serikali, Azimio la Umoja wa Mataifa pia linaweka katika kila kifungu safu ya majukumu na mapendekezo kwa serikali. Hii inamaanisha kuwa haizungumzii tu haki za wakulima, lakini pia mifumo na vyombo vya serikali kuhakikisha. Katika muktadha huu, inasisitiza umuhimu na hitaji la mageuzi ya kilimo ili kuhakikisha haki ya ardhi.

Azimio la UN hutoa mfumo wa kimataifa wa sheria na sera za kitaifa kwa lengo la:

- Kuboresha ulinzi wa haki za wakulima (wanaume, wanawake na vijana) na njia za kujikimu katika maeneo ya vijijini;
- Kuimarisha uhuru wa chakula, mapambano dhidi ya mabadiliko ya hali ya hewa na uhifadhi wa bioanuwai;
- Kuanzisha mageuzi halisi ya kilimo na kulinda jamii za wakulima dhidi ya unyakuzi wa ardhi;
- Kuhakikisha haki ya wakulima kuhifadhi, kutumia, kubadilishana na kuuza mbegu za kiasili;
- Kuhakikisha bei za malipo ya uzalishaji wa wakulima na viwango vya kazi vya haki kwa wafanyikazi wa vijijini, na vile vile
- Kutambua haki ya wanawake maskini na vijana na kuleta haki za kijamii kwa watu wa kila aina, tabaka, rangi na kabila, bila ubaguzi.

Kwa hivyo, Azimio la Umoja wa Mataifa linahakikisha kuwa haki za binadamu zinatumika kwa watu wote badala ya wachache tu. Inathibitisha haki ya waliowengi vijijini, inapeana nguvu kwa nchi wanachama wa umoja wa mataifa na inawakumbusha wajibu wao wa kukuza ulinzi na kuendeleza haki za wakulima na wafanyakazi wengine katika maeneo ya vijijini.

Kwa dhamira hii, jukumu letu kama La Via Campesina ni kuchukua zana hizi mikononi mwetu na kuhamasisha vituo vyetu, kuandaa mafunzo ya kisiasa juu ya chombo hiki, kuitumia katika taratibu za kisheria kutetea wakulima, na kutoa wito kwa jamii kukuza mkoa na mikakati ya kitaifa inayolenga kutekeleza azimio hili la Umoja wa Mataifa ili mataifa, katika ngazi zao zote, yatimize wajibu wao wa kuhakikisha utu na haki ya wale wanaozalisha uhuru wa chakula ulimwenguni kote.

TUNALISHA WATU WETU NA KUJENGA HARAKATI YA KUBADILI DUNIA!

MAPAMBANO YA KIMATAIFA! TUMAINI LA KIMATAIFA

La Via Campesina

Mkutano Mkuu

Januari 2019
Distr.: Jumla

Kikao cha sabini na tatu
Ajenda ya 74 (b)

Azimio lililopitishwa na Mkutano Mkuu tarehe 17 Desemba 2018

[juu ya ripoti ya Kamati ya Tatu (A / 73/589 / Ongeza.2)]

73/165. Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Wakulima na watu wanaofanya kazi maeneo ya vijijini.

Mkutano Mkuu,

Unakaribisha kupitishwa na Baraza la Haki za Binadamu, katika azimio lake la 39/12 la tarehe 28 Septemba 2018¹ la Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Wakulima na Watu Wengine Wanaofanya Kazi katika Maeneo ya Vijijini,

1. Inapitisha Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Wakulima na Watu Wengine Wanaofanya Kazi katika Maeneo ya Vijijini, kama ilivyo kwenye kiambatisho cha azimio la sasa;
2. Inakaribisha Serikali, wakala na mashirika ya mfumo wa Umoja wa Mataifa na mashirika ya serikali na yasiyokuwa ya kiserikali kusambaza Azimio hilo na kukuza heshima na uelewa wa wote;
3. Inamuomba Katibu Mkuu ajumuishe maandishi ya Azimio katika toleo lijalo la “Haki za Binadamu: Mkusanyiko wa Haki za Kimataifa”.

Mkutano wa 55
17 Desemba 2018

¹ See *Official Records of the General Assembly, Seventy-third Session, Supplement No. 53A (A/73/53/Add.1)*, chap. II.

Kiambatisho**Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini**

Mkutano Mkuu,

Ukikumbuka kanuni zilizotangazwa katika Hati ya Umoja wa Mataifa, ambayo inatambua utu wa asili na thamani na haki sawa na zisizoweza kutengwa za washiriki wote wa familia ya kibinadamu kama msingi wa uhuru, haki na amani ulimwenguni,

Kwa kuzingatia kanuni zilizotangazwa katika Azimio la Ulimwengu la Haki za Binadamu², Mkataba wa Kimataifa juu ya Kutokomeza Aina Zote za Ubaguzi wa Rangi³, Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiuchumi, Kijamii na Kiutamaduni⁴, Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa, 4 Mkataba wa Kutokomeza Aina Zote za Ubaguzi dhidi ya Wanawake⁵, Mkataba wa Haki za Mtoto⁶, Mkataba wa Kimataifa juu ya Kulindwa kwa Haki za Wafanyakazi Wote Wahamiaji na Wanafamilia zao⁷, Mikataba inayofaa ya Kimataifa Shirika la Kazi na vyombo vingine muhimu vya kimataifa ambavyo vimepitishwa katika kiwango cha ulimwengu au kikanda,

Ukidhibitisha Azimio juu ya Haki ya Maendeleo⁸, na kwamba haki ya maendeleo ni haki ya kimsingi kwa mujibu ya kwamba kila mtu na watu wote wako na

- 2 **Resolution 217 (A) III**
- 3 United Nations, *Treaty Series*, vol. 660, No. 9464
- 4 See resolution [2200 A \(XXI\)](#), annex
- 5 United Nations, *Treaty Series*, vol. 1249, No. 20378
- 6 *Ibid.*, vol. 1577, No. 27531
- 7 *Ibid.*, vol. 2220, No. 39481
- 8 Resolution [41/128](#), annex

haki ya kushiriki, kuchangia na kufurahiya maendeleo y akiuchumi, kijamii, kitamaduni na kisiasa ambamo haki zote za binadamu na uhuru wa kimsingi zinaweza kutekelezwa kikamilifu,

Ukisisitiza pia Azimio la Umoja wa Mataifa juu ya Haki za Watu wa Asili⁹

Ukisisitiza zaidi kwamba haki zote za binadamu ni za ulimwengu wote, haziwezi kugawanyika, zinahusiana, zinategemeana na zinaimarisha pande zote na lazima zitibiwe kwa haki na usawa, kwa usawa na kwa msisitizo ule ule, na kukumbuka kuwa kukuza na kulinda jamii moja ya haki haipaswi kamwe kuizuia serikali kutokana na kukuza na kulinda haki zingine,

Ukitambua uhusiano maalum na mwingiliano kati ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na ardhi, maji na maumbile ambayo wameambatanishwa na ambayo wanategemea maisha yao,

Ukitambua pia michango ya zamani, ya sasa na ya baadaye ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini katika mikoa yote ya ulimwengu kwa maendeleo na kuhifadhi na kuboresha bioanuwai, ambayo ni msingi wa uzalishaji wa chakula na kilimo ulimwenguni kote, na mchango wao katika kuhakikisha haki ya chakula na usalama wa chakula wa kutosha, ambayo ni ya msingi katika kufikia malengo ya maendeleo yaliyokubaliwa kimataifa, pamoja na Ajenda ya 2030 ya Maendeleo Endelevu¹⁰,

Kwa kuwa na wasiwasi kwamba wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanakabiliwa sana na umaskini, njaa na utapiamlo,

Kwa wasiwasi pia kwamba wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanakabiliwa na mizigo inayosababishwa na uharibifu wa mazingira na mabadiliko ya hali ya hewa,

Wasiwasi zaidi juu ya wakulima waliozeeka ulimwenguni kote na vijana wanazidi kuhamia mijini na kugeuzia kisogo kilimo kwa sababu ya ukosefu wa motisha na uchovu wa maisha ya vijijini, na kutambua hitaji la kuboresha utofauti wa uchumi wa maeneo ya vijijini na uundaji wa fursa zisizo za kilimo, haswa kwa vijana wa vijijini,

Kwa kutishwa na kuongezeka kwa idadi ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani wanafukuzwa kwa nguvu au kuhamishwa kila mwaka,

Kwa kutishwa pia na visa vya juu vya kujiua kwa wakulima katika nchi kadhaa,

Ukisisitiza kuwa wanawake maskini na wanawake wengine wa vijijini wana jukumu kubwa katika maisha ya kiuchumi ya familia zao na katika kuchangia

9 Resolution [61/295](#), annex

10 Resolution [70/1](#)

uchumi wa vijijini na kitaifa, pamoja na kupitia kazi yao katika sekta ambazo hazina mapato ya uchumi, lakini mara nyingi wananyimwa umiliki ya ardhi, upatikanaji sawa wa ardhi, rasilimali za uzalishaji, huduma za kifedha, habari, ajira au ulinzi wa kijamii, na mara nyingi ni wahasiriwa wa vurugu na ubaguzi katika aina na maonyesho,

Ukisisitiza pia umuhimu wa kukuza na kulinda haki za watoto katika maeneo ya vijijini, pamoja na kutokomeza umaskini, njaa na utapiamlo, kukuza elimu bora na afya, kinga dhidi ya athari za kemikali na taka, na kukomeshwa kwa ajira ya watoto, kulingana na majukumu ya haki za binadamu,

Ukisisitiza zaidi kuwa sababu kadhaa hufanya iwe ngumu kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, pamoja na wavuvi wadogo na wafanyikazi wa samaki, wafugaji, misitu na jamii zingine za mitaa, kutoa sauti zao, kutetea haki zao za binadamu na haki za umiliki, na kupata matumizi endelevu ya maliasili wanayotegemea,

Ukitambua kuwa upatikanaji wa ardhi, maji, mbegu na maliasili nyingine ni changamoto inayoongezeka kwa watu wa vijijini, na kusisitiza umuhimu wa kuboresha upatikanaji wa rasilimali za uzalishaji na uwekezaji katika maendeleo mwafaka vijijini,

Ukiwa na hakika kwamba wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanapaswa kuungwa mkono katika juhudi zao za kukuza na kutekeleza mazoea endelevu ya uzalishaji wa kilimo ambayo inasaidia na yanahusiana na maumbile, pia inajulikana kama Mama wa Dunia katika nchi na mikoa kadhaa, pamoja na kuheshimu uwezo wa kibaolojia na asilia wa mifumo ya ikolojia ili kubadilika na kuzaliwa upya kupitia michakato na mizunguko ya asili,

Kwa kuzingatia hali ya hatari na ya unyonyaji ambayo iko katika maeneo mengi ya ulimwengu ambayo wakulima wengi na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanapaswa kufanya kazi, mara nyingi wananyimwa fursa ya kutumia haki zao za msingi kazini na kukosa mishahara ya kuishi na ulinzi wa jamii,

Kwa wasiwasi kwamba watu binafsi, vikundi na taasisi zinazoendeleza na kulinda haki za binadamu za wale wanaofanya kazi kwenye maswala ya ardhi na maliasili wanakabiliwa na hatari kubwa ya kukumbwa na aina tofauti za vitisho na ukiukaji wa uadilifu wao,

Ukibainisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini mara nyingi wanakabiliwa na ugumu wa kupata upatikanaji wa korti, maafisa wa polisi, waendesha mashtaka na mawakili kwa kiwango ambacho hawawezi kutafuta suluhisho la haraka au kinga kutoka kwa vurugu, unyanyasaji na unyonyaji,

Ukijali juu ya uvumi juu ya bidhaa za chakula, kuongezeka kwa mkusanyiko na usambazaji usio sawa wa mifumo ya chakula na uhusiano wa nguvu isiyo

sawa kwenye minyororo ya thamani, ambayo inadhoofisha kufurahiya haki za binadamu,

Ukisisitiza tena kuwa haki ya maendeleo ni haki ya kibinadamu isiyoweza kutengwa ambayo kwa hiyo kila mtu na watu wote wanastahili kushiriki, kuchangia na kufurahiya maendeleo ya kiuchumi, kijamii, kitamaduni na kisiasa, ambapo haki zote za binadamu na uhuru wa kimsingi unaweza kuwa imetambua kabisa,

Ukikumbuka haki ya watu kufanya mazoezi, kwa kuzingatia masharti yanayofaa ya Maagano ya Kimataifa ya Haki za Binadamu¹¹, mamlaka kamili na kamili juu ya utajiri na maliasili zao zote,

Ukitambua kuwa dhana ya uhuru wa chakula imekuwa ikitumika katika Majimbo na maeneo mengi kuteua haki ya kufafanua mifumo yao ya chakula na kilimo na haki ya chakula chenye afya na kitamaduni kinachotengenezwa kupitia njia nzuri za kiikolojia na endelevu zinazoheshimu haki za binadamu,

Ukitambua kuwa anayeajibika ana majukumu kwa watu wengine na kwa jamii anayohusika, yuko chini ya jukumu la kujitahidi kukuza na kuzingatia haki zinazotambuliwa katika Azimio la sasa na katika sheria ya kitaifa,

Ukidhibitisha umuhimu wa kuheshimu utofauti wa tamaduni na kukuza uvumilivu, mazungumzo na ushirikiano,

Ukikumbuka idadi kubwa ya mikataba na mapendekezo ya Shirika la Kazi Duniani juu ya ulinzi wa kazi na kazi nzuri,

Ukikumbuka pia Mkataba wa Utofauti wa Biolojia¹² na Itifaki ya Nagoya juu ya Upataji wa Rasilimali za Maumbile na Ugawanaji wa Haki na Haki wa Haki zinazotokana na Matumizi yao kwa Mkataba wa Tofauti ya Biolojia¹³,

Ukikumbuka zaidi kazi kubwa ya Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa na Kamati ya Usalama wa Chakula Duniani juu ya haki ya chakula, haki za umiliki, upatikanaji wa maliasili na haki zingine za wakulima, haswa Mkataba wa Kimataifa wa Rasilimali za Maumbile za mimea kwa Chakula na Kilimo¹⁴, na Miongozo ya Hiari ya Shirika juu ya Utawala Wawajibikaji wa Umiliki wa Ardhi, Uvuvi na Misitu katika Muktaba wa Usalama wa Chakula wa Kitaifa¹⁵,

11 **ibid note 4**

12 United Nations, *Treaty Series*, vol. 1760, No. 30619.

13 United Nations Environment Programme, document UNEP/CBD/COP/10/27, annex, decision X/1

14 United Nations, *Treaty Series*, vol. 2400, No. 43345

15 Food and Agriculture Organization of the United Nations, document CL 144/9 (C 2013/20), appendix D

Miongozo ya Hiari ya Kupata Uvuvi Mdogo Unaodumu katika Muktaadha wa Usalama wa Chakula na Umaskini Kutokomeza na Miongozo ya Hiari ya Kusaidia Utambuzi Unaozidi Kuendelea wa Haki ya Chakula cha Kutosha katika Muktaadha wa Usalama wa Chakula wa Kitaifa¹⁶,

Ukikumbuka matokeo ya Mkutano wa Ulimwenguni kuhusu Mabadiliko ya Kilimo na Maendeleo Vijijini, na Mkataba ya Wakulima uliopitishwa hapo, ambayo hitaji la uundaji wa mikakati mwafaka ya kitaifa ya mageuzi ya kilimo na maendeleo ya vijijini, na ujumuishaji wao na mikakati ya kitaifa ya maendeleo ulisisitizwa,

Ukisisitiza kwamba Azimio la sasa na makubaliano ya kimataifa yanayofaa yatasaidiana kwa nia ya kuimarisha ulinzi wa haki za binadamu,

Ukidhamiria kuchukua hatua mpya katika kujitolea kwa jamii ya kimataifa kwa nia ya kufikia maendeleo makubwa katika juhudi za haki za binadamu kwa kuongezeka kwa juhudi za kudumu za ushirikiano na mshikamano wa kimataifa,

Ukiaminishwa kwa hitaji la ulinzi mkubwa wa haki za binadamu za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, na kwa ufafanuzi thabiti na matumizi ya kanuni na viwango vya kimataifa vya haki za binadamu katika suala hili,

Unaazimia yafuatayo:

Kifungu cha 1: Ufafanuzi wa wakulima wadogo na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini

1. Kwa madhumuni ya Azimio la sasa, mkulima ni mtu yeyote anayejihusisha au anayetaka kushiriki, peke yake, au kushirikiana na wengine au kama jamii, katika uzalishaji mdogo wa kilimo kwa ajili ya kujikimu na / au kwa soko, na ambaye hutegemea kwa kiasi kikubwa, ingawa sio lazima peke yake, kwa kazi ya familia au kaya na njia zingine ambazo hazipati mapato ya kuandaa kazi, na ambaye ana utegemezi maalum na kushikamana na ardhi.
2. Azimio la sasa linatumika kwa mtu yeyote anayehusika na uzalishaji mdogo wa kilimo, upandaji wa mazao, ufugaji wa mifugo, ufugaji, uvuvi, misitu, uwindaji au ukusanyaji, na kazi za mikono zinazohusiana na kilimo au kazi inayohusiana katika eneo la mashambani. Inatumika pia kwa wanafamilia tegemezi wa wakulima.
3. Azimio la sasa linatumika pia kwa watu wa kiasili na jamii za mitaa zinazofanya kazi kwenye ardhi, jamii za wahamaji, wahamaji, na wale wasio na ardhi wanafanya shughuli zilizotajwa hapo juu.
4. Azimio la sasa linatumika zaidi kwa wafanyikazi walioajiriwa, pamoja na wafanyikazi wote wahamiaji bila kujali hali yao ya uhamiaji, na wafanyikazi wa msimu, kwenye mashamba, mashamba ya kilimo, misitu na ufugaji wa

samaki na katika biashara za viwanda vya kilimo.

Kifungu cha 2: Majukumu ya jumla ya serikali

1. Mataifa yataheshimu, kulinda na kutimiza haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini. Bila kusita watachukua hatua za kisheria, kiutawala na hatua zingine zinazofaa ili kufikia hatua kwa hatua utambuzi kamili wa haki zilizowekwa katika Azimio la sasa ambazo haziwezi kuhakikishiwa mara moja.
2. Uangalifu hasa utatolewa katika utekelezaji wa Azimio la sasa la haki na mahitaji maalum ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, pamoja na wazee, wanawake, vijana, watoto na watu wenye ulemavu, kwa kuzingatia hitaji la shughulikia aina nyingi za ubaguzi.
3. Bila kupuza sheria maalum juu ya watu wa kiasili, kabla ya kupitisha na kutekeleza sheria na sera, makubaliano ya kimataifa na michakato mingine ya kufanya maamuzi ambayo inaweza kuathiri haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, Mataifa yatashauriana na kushirikiana kwa nia njema na wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani kupitia taasisi zao za uwakilishi, wakishirikiana na kutafuta msaada wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini ambao wanaweza kuathiriwa na maamuzi kabla ya maamuzi hayo, na kujibu michango yao, kwa kuzingatia nguvu iliyopo kukosekana kwa usawa kati ya pande tofauti na kuhakikisha ushiriki hai, huru, mzuri, wenye maana na wenye kuarifiwa wa watu na vikundi katika michakato inayohusiana ya kufanya uamuzi.
4. Mataifa yatafafanua, kutafsiri na kutumia makubaliano na viwango vinavyohusika vya kimataifa ambavyo wao ni chama kwa njia inayolingana na majukumu yao ya haki za binadamu kama inavyotumika kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.
5. Mataifa yatachukua hatua zote zinazohitajika kuhakikisha kwamba watendaji wasio wa Serikali wana uwezo wa kudhibiti, kama watu binafsi na mashirika, na mashirika ya kimataifa na biashara zingine, kuheshimu na kuimarisha haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini maeneo.
6. Mataifa, yakitambua umuhimu wa ushirikiano wa kimataifa kuunga mkono juhudi za kitaifa za kutimiza madhumuni na malengo ya Azimio la sasa, itachukua hatua zinazofaa na nzuri katika suala hili, kati na baina ya Mataifa na, kama inafaa, kwa kushirikiana na mashirika husika ya kimataifa na ya kikanda na asasi za kiraia, haswa mashirika ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini, miongoni mwa wengine. Hatua hizo zinaweza kujumuisha:
 - a. Kuhakikisha kuwa ushirikiano unaofaa wa kimataifa, pamoja na mipango ya maendeleo ya kimataifa, inajumuisha, kupatikana na inafaa kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini;
 - b. Kuwezesha na kusaidia ujenzi wa uwezo, pamoja na kupitia kubadilishana na kupeana habari, uzoefu, mipango ya mafunzo na

- mazoea bora;
- c. Kuwezesha ushirikiano katika utafiti na ufikiaji wa maarifa ya kisayansi na kiufundi;
 - d. Kutoa, kama inafaa, msaada wa kiufundi na kiuchumi, kuwezesha upatikanaji na ushiriki wa teknolojia zinazoweza kupatikana, na kupitia uhamishaji wa teknolojia, haswa kwa nchi zinazoendelea, kwa makubaliano ya pande zote;
 - e. Kuboresha utendakazi wa masoko katika kiwango cha ulimwengu na kuwezesha upatikanaji wa habari za soko kwa wakati, pamoja na akiba ya chakula, ili kusaidia kupunguza utengamano mkubwa wa bei ya chakula na mvuto wa ubashiri..

Kifungu cha 3: Usawa na kutobagua

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kufaidi kikamilifu haki zote za binadamu na uhuru wa kimsingi unaotambuliwa katika Hati ya Umoja wa Mataifa, Azimio la Ulimwengu la Haki za Binadamu¹⁷ na vyombo vingine vyote vya kimataifa vya haki za binadamu, bila aina yoyote ya ubaguzi katika utekelezaji wa haki zao kwa misingi ya msingi kama vile asili, utafu, rangi, asili, jinsia, lugha, utamaduni, hali ya ndoa, mali, ulemavu, umri, siasa au maoni mengine, dini, kuzaliwa au uchumi, kijamii au hadhi nyingine.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini wana haki ya kuamua na kukuza vipaumbele na mikakati ya kutekeleza haki yao ya maendeleo.
3. Mataifa yatachukua hatua stahiki kuondoa hali zinazosababisha au kusaidia kuendeleza ubaguzi, pamoja na aina nyingi za ubaguzi, dhidi ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.

Kifungu cha 4: Haki za wanawake na wanawake wengine wanaofanya kazi vijijini

1. Mataifa zitachukua hatua zote zinazofaa ili kuondoa aina zote za ubaguzi dhidi ya wanawake maskini na wanawake wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na kukuza uwezesaji wao ili kuhakikisha, kwa msingi wa usawa kati ya wanaume na wanawake, kwamba wanafurahia kikamilifu haki za kibinadamu na uhuru wa kimsingi na kwamba wanaweza kufuata kwa uhuru, kushiriki na kufaidika na maendeleo ya kiuchumi vijijini, kijamii, kisiasa na kiutamaduni.
2. Mataifa yatahakikisha kuwa wanawake maskini na wanawake wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanafurahia bila ubaguzi haki zote za binadamu na uhuru wa kimsingi uliowekwa katika Azimio la sasa na katika vyombo vingine vya haki za binadamu, pamoja na haki hizo:
 - a) Kushiriki kwa usawa na kwa ufanisi katika uundaji na

- utekelezaji wa mipango ya maendeleo katika ngazi zote;
- b) Kuwa na ufikiaji sawa wa kiwango cha juu kabisa cha afya ya mwili na akili, pamoja na vituo vya kutosha vya huduma za afya, habari, ushauri na huduma katika uzazi wa mpango;
 - c) Kunufaika moja kwa moja na mipango ya hifadhi ya jamii;
 - d) Kupokea aina zote za mafunzo na elimu, iwe ya kawaida au isiyo ya kawaida, pamoja na mafunzo na elimu inayohusiana na kusoma na kuandika, na kufaidika na huduma zote za jamii na ugani ili kuongeza ustadi wao wa kiufundi;
 - e) Kuandaa vikundi vya kujisaidia, vyama na vyama vya ushirika ili kupata fursa sawa ya fursa za kiuchumi kupitia ajira au kujiajiri;
 - f) Kushiriki katika shughuli zote za jamii;
 - g) Kuwa na upatikanaji sawa wa huduma za kifedha, mikopo ya kilimo na mikopo, vifaa vya uuzaji na teknolojia inayofaa;
 - h) Kupata usawa kwa matumizi na usimamizi wa ardhi na maliasili, na usawa na kupewa kipaumbele katika mageuzi ya ardhi na kilimo na katika mipango ya makazi;
 - i) Kupata ajira bora, malipo sawa na fidia ya ulinzi wa jamii, na kupata shughuli za kuongeza mapato;
 - j) Kuwa huru kutoka kwa aina zote za vurugu.

Kifungu cha 5: Haki ya maliasili na haki ya maendeleo

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani wana haki ya kupata na kutumia kwa njia endelevu maliasili zilizopo katika jamii zao ambazo zinahitajika kufurahiya hali ya maisha ya kutosha, kwa mujibu wa kifungu cha 28 cha Azimio la sasa. Pia wana haki ya kushiriki katika usimamizi wa rasilimali hizi.
2. Mataifa zitachukua hatua kuhakikisha kuwa unyonyaji wowote unaoathiri maliasili ambao wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani wanamiliki au kutumia kwa kawaida wanaruhusiwa kulingana na, lakini sio tu kwa: upunguzaji wa athari za kijamii na mazingira ya kihalali;
 - a. Tathmini ya athari ya kijamii na mazingira iliyofanywa kihalali;
 - b. Mashauriano kwa nia njema, kulingana na kifungu cha 2 (3) cha Azimio la sasa;
 - c. Njia za kugawana kwa haki na usawa faida za unyonyaji huo ambazo zimewekwa kwa makubaliano kati ya wale wanaotumia maliasili na wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini.

Kifungu cha 6: Haki ya kuishi, uhuru na usalama wa watu

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini wana haki ya kuishi, uadilifu wa mwili na akili, uhuru na usalama wa mtu.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani hawatakatwa kiholela au kuwekwa kizuizini, kuteswa au kutendewa vibaya, adhabu isiyo ya kibinadamu au kudhalilisha, na hawatashikiliwa katika utumwa au utumwa.

Kifungu cha 7: Uhuru wa kutembea

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kutambuliwa kila mahali kama watu mbele ya sheria.
2. Mataifa zitachukua hatua stahiki kuwezesha uhuru wa kusafiri kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.
3. Mataifa zitakapohitajika, zitachukua hatua stahiki kushirikiana kwa nia ya kushughulikia maswala ya umiliki wa mipaka inayowaathiri wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini yanayovuka mipaka ya kimataifa, kwa mujibu wa kifungu cha 28 cha Azimio la sasa.

Kifungu cha 8: Uhuru wa mawazo, maoni na kujieleza

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya uhuru wa mawazo, imani, dhamiri, dini, maoni, kujieleza na kukusanyika kwa amani. Wana haki ya kutoa maoni yao, kwa njia ya mdomo, kwa maandishi au kwa kuchapishwa, kwa njia ya sanaa, au kupitia vyombo vya habari nyingine yoyote wanayochagua, katika ngazi za mitaa, mkoa, kitaifa na kimataifa.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki, mmoja mmoja na / au kwa pamoja, kwa kushirikiana na wengine au kama jamii, kushiriki katika maandamano ya amani dhidi ya ukiukaji wa haki za binadamu na uhuru wa kimsingi.
3. Utekelezaji wa haki zilizotolewa katika nakala ya sasa hubeba majukumu na majukumu maalum. Kwa hivyo inaweza kuwa chini ya viziwi fulani, lakini hizi zitakuwa tu kwa mujibu wa sheria na ni muhimu:
 - a) Kwa kuheshimu haki au sifa za wengine;
 - b) Kwa ulinzi wa usalama wa kitaifa au utaratibu wa umma (kwa umma), au afya ya umma au maadili.
4. States shall take all necessary measures to ensure protection by the competent authorities of everyone, individually and in association with others, against any violence, threat, retaliation, de jure or de facto discrimination,

pressure or any other arbitrary action as a consequence of his or her legitimate exercise and defence of the rights described in the present Declaration.

Kifungu cha 9: Uhuru wa kujumuika

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kuunda na kujiunga na mashirika, vyama vya wafanyakazi, vyama vya ushirika au shirika lingine lolote au chama chao wanachochagua kwa ajili ya kulinda maslahi yao, na kujadiliana kwa pamoja. Mashirika kama hayo yatakuwa huru na ya hiari, na yatabaki huru bila kuingiliwa, kulazimishwa au kukandamizwa.
2. Hakuna vizuizi vinavyoweza kuwekwa juu ya utekelezwaji wa haki hii isipokuwa ile ambayo imewekwa na sheria na ni muhimu katika jamii ya kidemokrasia kwa masilahi ya usalama wa kitaifa au usalama wa umma, utaratibu wa umma (utaratibu wa umma), ulinzi wa afya ya umma au maadili au ulinzi wa haki na uhuru wa wengine.
3. Mataifa zitachukua hatua zinazofaa kuhamasisha uanzishwaji wa mashirika ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, pamoja na vyama vya wafanyakazi, vyama vya ushirika au mashirika mengine, haswa kwa nia ya kuondoa vizuizi kwa uanzishwaji wao, ukuaji na harakati za shughuli halali, pamoja na ubaguzi wowote wa kisheria au kiutawala dhidi ya mashirika kama hayo na wanachama wao, na kuwapa msaada wa kuimarisha msimamo wao wakati wa kujadili mipango ya kandarasi ili kuhakikisha kuwa hali na bei ni sawa na thabiti na hazikiuki haki zao za utu na maisha bora. .

Kifungu cha 10: Haki ya kushiriki

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kushiriki kikamilifu na bure, moja kwa moja na / au kupitia mashirika yao ya uwakilishi, katika kuandaa na kutekeleza sera, mipango na miradi ambayo inaweza kuathiri maisha yao, ardhi na maisha.
2. Nchi zitakuza ushiriki, moja kwa moja na / au kupitia mashirika yao yawakilishi, ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini katika michakato ya kufanya maamuzi ambayo inaweza kuathiri maisha yao, ardhi na maisha yao; hii ni pamoja na kuheshimu uanzishaji na ukuaji wa mashirika yenye nguvu na huru ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na kukuza ushiriki wao katika uandaaji na utekelezaji wa usalama wa chakula, viwango vya kazi na mazingira ambavyo vinaweza kuwaathiri.

Kifungu cha 11: Haki ya kupata habari

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kutafuta, kupokea, kukuza na kupeana habari, pamoja na habari juu ya sababu ambazo zinaweza kuathiri uzalishaji, usindikaji, uuzaji na usambazaji wa bidhaa zao.
2. Nchi zitachukua hatua stahiki kuhakikisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanapata habari muhimu, ya uwazi, ya wakati unaofaa na ya kutosha katika lugha na fomu na kwa njia za kutosha kwa mbinu zao za kitamaduni ili kukuza uwezewaji wao na kuhakikisha ushiriki wao mzuri katika kufanya maamuzi katika mambo ambayo yanaweza kuathiri maisha yao, ardhi na maisha.
3. Mataifa yatachukua hatua stahiki kukuza ufikiaji wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini kwa mfumo wa tathmini, haki na upendeleo na mwafaka wa uhakiki na udhibitisho wa ubora wa bidhaa zao katika ngazi za mitaa, kitaifa na kimataifa, na kukuza ushiriki wao katika uundaji wake.

Kifungu cha 12: Upatikanaji wa haki

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kupata haki na bila ubaguzi wa haki, ikiwa ni pamoja na upatikanaji wa taratibu za haki za utatuzi wa migogoro na suluhisho bora kwa ukiukwaji wote wa haki zao za binadamu. Uamuzi kama huo utazingatia mila zao, mila, sheria na mifumo yao ya kisheria kulingana na majukumu yanayofaa chini ya sheria za kimataifa za haki za binadamu.
2. Mataifa zitatoa ufikiaji usio na ubaguzi, kupitia vyombo vya kimahakama na kiutawala visivyo na upendeleo na uwezo, kwa wakati unaofaa, bei rahisi na bora ya kusuluhisha migogoro kwa lugha ya watu wanaohusika, na itatoa suluhisho bora na za haraka, ambazo zinaweza kujumuisha haki ya kukata rufaa, ukombozi, fidia, fidia na malipo.
3. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kupata msaada wa kisheria. Mataifa yatazingatia hatua za ziada, pamoja na msaada wa kisheria, kusaidia wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini ambao hawatapata huduma za kiutawala na kimahakama. Mataifa yatazingatia hatua za kuimarisha taasisi zinazohusika za kitaifa kwa kukuza na kulinda haki zote za binadamu, pamoja na haki zilizoenezwa katika tamko la sasa.
4. Mataifa yatazingatia hatua za kuimarisha taasisi zinazohusika za kitaifa kwa kukuza na kulinda haki zote za binadamu, pamoja na haki zilizoenezwa katika Azimio la sasa.
5. Mataifa yatawapatia wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini njia madhubuti za kuzuia na kurekebisha hatua

yoyote ambayo ina lengo au athari ya kukiuka haki zao za kibinadamu, kuwanyang'anya ardhi yao na maliasili zao kiholela au kuwanyima njia zao za kujikimu na uadilifu, na kwa aina yoyote ya kulazimishwa au kuhamishwa kwa idadi ya watu.

Kifungu cha 13: Haki ya kufanya kazi

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kufanya kazi, ambayo ni pamoja na haki ya kuchagua kwa uhuru njia ya kujipatia riziki.
2. Watoto wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kulindwa kutokana na kazi yoyote ambayo inaweza kuwa hatari au kuingilia elimu ya mtoto, au kuwa na madhara kwa afya ya mtoto au kimwili, kiakili, kiroho, maendeleo ya kimaadili au kijamii. Nchi zitaunda mazingira wezeshi na fursa za kufanya kazi kwa Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na familia zao ambazo zinatoa ujira unaoruhusu kiwango cha kutosha cha maisha.
3. Mataifa zitaunda mazingira wezeshi na fursa za kufanya kazi kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na familia zao ambazo zinatoa ujira unaoruhusu hali ya maisha ya kutosha.
4. Katika Mataifa yanayokabiliwa na kiwango cha juu cha umaskini wa vijijini na kukosekana kwa fursa za ajira katika sekta zingine, Mataifa yatachukua hatua zinazofaa kuanzisha na kukuza mifumo endelevu ya chakula ambayo inachukua wafanyikazi wa kutosha kuchangia katika kuunda ajira bora.
5. Mataifa yakizingatia sifa maalum za kilimo cha wakulima na wavuvi wadogo, itafuatilia kufuata sheria za kazi kwa kutenga, pale inapohitajika, rasilimali zinazofaa ili kuhakikisha ufanisi wa wakaguzi wa kazi katika maeneo ya vijijini.
6. Hakuna mtu atakayehitajika kufanya kazi ya kulazimishwa, iliyofungwa au ya lazima, atiwe chini ya hatari ya kuwa mwathirika wa usafirishaji haramu wa binadamu au kushikiliwa kwa aina nyingine yoyote ya utumwa wa kisasa. Mataifa, kwa kushauriana na kushirikiana na wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na mashirika yao yawakilishi, watachukua hatua zinazofaa kuwalinda kutokana na unyonyaji wa kiuchumi, ajira ya watoto na aina zote za utumwa wa kisasa, kama vile utumwa wa deni la wanawake, wanaume na watoto, na kazi ya kulazimishwa, pamoja na wavuvi na wafanyikazi wa samaki, wafanyikazi wa misitu, au wafanyikazi wa msimu au wahamiaji.

Kifungu cha 14: Haki ya usalama na afya kazini

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, bila kujali ni wafanyakazi wa muda, wa msimu au wahamiaji, wana haki ya kufanya kazi katika mazingira salama na yenye afya, kushiriki katika matumizi na uhakiki wa hatua za usalama na afya, kuchagua wawakilishi wa usalama na afya na wawakilishi katika kamati za usalama na afya, kwa utekelezaji wa hatua za kuzuia, kupunguza na kudhibiti hatari, kupata mavazi ya kinga na vifaa na habari na mafunzo ya kutosha juu ya usalama kazini, kufanya kazi huru kutoka kwa vurugu na unyanyasaji, pamoja na unyanyasaji wa kijinsia, kuripoti hali zisizo salama na zisizo za kiafya za kufanya kazi na kujiondoa katika hatari inayotokana na shughuli zao za kazi wakati wanaamini kuwa kuna hatari kubwa kwa usalama wao au afya, bila kufanyiwa kisasi chochote kinachohusiana na kazi kwa kutumia haki hizo.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kutotumia au kuambukizwa na vitu vyenye hatari au kemikali zenye sumu au vichafuzi vya kilimo na vya kiviwanda
3. Mataifa yatachukua hatua stahiki kuhakikisha mazingira salama ya kufanya kazi kwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, na itateua hasa mamlaka zinazofaa zinazowajibika na kuanzisha utaratibu wa uratibu baina ya utekelezaji wa sera na utekelezaji wa sheria za kitaifa na kanuni juu ya usalama kazini na afya katika kilimo, tasnia ya kilimo na uvuvi, kutoa hatua za kurekebisha na adhabu zinazofaa, na kuanzisha na kusaidia mifumo ya kutosha na inayofaa ya ukaguzi wa maeneo ya kazi vijijini.
4. Mataifa yatachukua hatua zote muhimu kuhakikisha:
 - a. Kuzuia hatari kwa afya na usalama inayotokana na teknolojia, kemikali na mazoea ya kilimo, ikiwa ni pamoja na kupitia marufuku yao na kizuizi;
 - b. Mfumo unaofaa wa kitaifa au mfumo mwingine wowote ulioidhinishwa na mamlaka yenye uwezo unaoweka vigezo maalum vya uingizaji, uainishaji, ufungaji, usambazaji, uwekaji alama na matumizi ya kemikali zinazotumika katika kilimo, na kwa kukataza au kuzuia kwao;
 - c. Kwamba wale wanaozalisha, kuagiza, kutoa, kuuza, kuhamisha, kuhifadhi au kutupa kemikali zinazotumiwa katika kilimo watii viwango vya kitaifa au vingine vinavyotambulika vya usalama na afya, na watoe habari ya kutosha na inayofaa kwa watumiaji katika lugha rasmi au lugha ya nchi na, kwa ombi, kwa mamlaka yenye uwezo;
 - d. Kwamba kuna mfumo unaofaa wa ukusanyaji salama, kuchakata na utupaji taka za kemikali, kemikali zilizopitwa na wakati na vyombo tupu vya kemikali ili kuepusha matumizi yake kwa madhumuni mengine na kuondoa au kupunguza hatari kwa usalama na afya na mazingira;
 - e. Uendelezaji na utekelezaji wa programu za uelimishaji na umma juu ya athari za kiafya na kimazingira za kemikali zinazotumiwa sana vijijini, na njia zingine mbadala.

Kifungu cha 15: Haki ya chakula na uhuru wa chakula

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kupata chakula cha kutosha na haki ya kimsingi ya kuwa huru na njaa. Hii ni pamoja na haki ya kuzalisha chakula na haki ya lishe ya kutosha, ambayo inathibitisha uwezekano wa kufurahiya kiwango cha juu cha ukuaji wa mwili, kihemko na kiakili.
2. Mataifa zitahakikisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanafikia upatikanaji wa kimwili na kiuchumi wakati wote kwa chakula cha kutosha ambacho kinazalishwa na kutumiwa kwa utulivu na usawa, kuheshimu tamaduni zao, kuhifadhi upatikanaji wa chakula kwa vizazi vijavyo, na kwamba inahakikisha maisha ya kutimiza kimwili na kiakili na yenye hadhi kwao, kibinafsi na / au kwa pamoja, kujibu mahitaji yao.
3. Mataifa yatachukua hatua stahiki kupambana na utapiamlo kwa watoto wa vijijini, pamoja na mfumo wa huduma ya msingi ya afya kupitia, kati ya mambo mengine, matumizi ya teknolojia inayopatikana kwa urahisi na utoaji wa chakula cha kutosha chenye lishe na kwa kuhakikisha kuwa wanawake wana lishe ya kutosha wakati wa ujauzito na kunyonyesha. Mataifa pia yatahakikisha kuwa sehemu zote za jamii, haswa wazazi na watoto, wanaarifiwa, wanapata elimu ya lishe na wanasaidiwa katika matumizi ya maarifa ya kimsingi juu ya lishe ya watoto na faida za kunyonyesha.
4. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kuamua mifumo yao ya chakula na kilimo, inayotambuliwa na Mataifa na mkoa kama haki ya uhuru wa chakula. Hii ni pamoja na haki ya kushiriki katika michakato ya kufanya uamuzi juu ya sera ya chakula na kilimo na haki ya chakula bora na cha kutosha kinachozalishwa kupitia njia nzuri za kiikolojia na endelevu zinazoheshimu tamaduni zao.
5. Nchi zitaunda, kwa kushirikiana na wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, sera za umma katika ngazi za mitaa, kitaifa, kikanda na kimataifa ili kuendeleza na kulinda haki ya chakula cha kutosha, usalama wa chakula na uhuru wa chakula mifumo ya chakula endelevu na sawa inayokuza na kulinda haki zilizomo katika Azimio la sasa. Mataifa yataanzisha utaratibu wa kuhakikisha mshikamano wa sera zao za kilimo, uchumi, kijamii, utamaduni na maendeleo na utekelezwaji wa haki zilizomo katika Azimio la sasa.

Kifungu cha 16: Haki ya kupata mapato bora na maisha na njia za uzalishaji

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kuishi maisha ya kutosha wao na familia zao na kuwezesha upatikanaji wa njia za uzalishaji muhimu kuzifanikisha, ikiwa ni pamoja na

- zana za uzalishaji, msaada wa kiufundi, mikopo, bima na huduma mengine za kifedha. Pia wana haki ya kushiriki kwa uhuru, kibinafsi na / au kwa pamoja, kwa kushirikiana na wengine au kama jamii, kwa njia za jadi za kilimo, uvuvi, ufugaji wa mifugo na misitu na kukuza mifumo ya kibiashara ya jamii.
2. Mataifa zitachukua hatua stahiki kupendelea ufikiaji wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini kwa njia ya usafirishaji na usindikaji, kukausha na kuhifadhi vifaa muhimu kwa kuuza bidhaa zao kwenye masoko ya ndani, kitaifa na kikanda kwa bei zinazowahakikishia mapato bora na maisha.
 3. Mataifa zitachukua hatua stahiki kuimarisha na kusaidia masoko ya ndani, kitaifa na kikanda kwa njia zinazoweza na kuhakikisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana ufikiaji kamili na usawa na ushiriki katika masoko haya kuuza bidhaa zao kwa bei zinazoruhusu wao na familia zao kupata kiwango cha kutosha cha maisha.
 4. Mataifa yatachukua hatua zote zinazofaa kuhakikisha kwamba sera na mipango yao ya maendeleo vijijini, kilimo, mazingira, biashara na uwekezaji inachangia vyema kulinda na kuimarisha chaguzi za maisha ya wenyeji na mabadiliko ya njia endelevu za uzalishaji wa kilimo. Mataifa yatachochea uzalishaji endelevu, pamoja na uzalishaji wa kilimo na kikaboni, wakati wowote inapowezekana, na kuwezesha mauzo ya moja kwa moja ya mkulima-kwa-walaji.
 5. Mataifa zitachukua hatua stahiki kuimarisha uimara wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini dhidi ya majanga ya asili na usumbufu mwingine mkubwa, kama vile kutofaulu kwa soko.
 6. Mataifa yatachukua hatua stahiki kuhakikisha mishahara ya haki na ujira sawa kwa kazi yenye thamani sawa, bila ubaguzi wa aina yoyote.

Kifungu cha 17: Haki ya ardhi

1. Wakulima na watu wengine wanaoishi vijijini wana haki ya ardhi, mmoja kwa mmoja na / au kwa pamoja, kwa mujibu wa kifungu cha 28 cha Azimio la sasa, pamoja na haki ya kupata, kutumia na kusimamia ardhi na vyombo vya maji, bahari ya pwani, uvuvi, malisho na misitu ndani yake, kufikia kiwango cha kutosha cha maisha, kuwa na mahali pa kuishi kwa usalama, amani na utu na kukuza tamaduni zao.
2. Mataifa yatachukua hatua stahiki kuondoa na kuzuia aina zote za ubaguzi unaohusiana na haki ya ardhi, pamoja na zile zinazosababishwa na mabadiliko ya hali ya ndoa, ukosefu wa uwezo wa kisheria au ukosefu wa rasilimali za kiuchumi.
3. Mataifa yatachukua hatua stahiki kutoa utambuzi wa kisheria kwa haki za umiliki wa ardhi, pamoja na haki za kimila za umiliki wa ardhi ambazo hazijalindwa kwa sasa na sheria, kutambua uwepo wa modeli na mifumo tofauti. Mataifa yatalinda umiliki halali na kuhakikisha kuwa wakulima na

watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya mashambani hawaondolewi kiholela au kinyume cha sheria na kwamba haki zao hazizimwi au kukiukwa. Mataifa yatatambua na kulinda kawaida za asili na mifumo yao inayohusiana ya matumizi na usimamizi wa pamoja.

4. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kulindwa dhidi ya kuondolewa kweye ardhi na makazi yao kiholela na kinyume cha sheria, au kutoka kwa maliasili zingine zinazotumiwa katika shughuli zao na muhimu kwa kufurahiya hali ya kutosha ya maisha. Mataifa yatajumuisha kinga dhidi ya kuhamishwa kwenye sheria za ndani ambazo zinaambatana na haki za binadamu za kimataifa na sheria ya kibinadamu. Mataifa yatakataza uhamishaji wa watu kiholela na kinyume cha sheria, uharibifu wa maeneo ya kilimo na kutwaliwa au kunyang'anywa ardhi na maliasili zingine, ikiwa ni pamoja na hatua ya adhabu au njia ya vita.
5. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini ambao wamenyimwa ardhi yao kiholela au kinyume cha sheria wana haki, mmoja kwa mmoja na / au kwa pamoja, wakishirikiana na wengine au kama jamii, kurudi katika ardhi yao ambayo walinyimwa kiholela au kinyume cha sheria, ikiwa ni pamoja na wakati wa majanga ya asili na / au vita vya silaha, na kurudisha ufikiaji wao kwa maliasili inayotumiwa katika shughuli zao na muhimu kwa kufurahiya hali ya maisha ya kutosha, wakati wowote inapowezekana, au kupokea fidia ya haki, haki na halali wakati kurudi kwao haiwezekani.
6. Pale inapofaa, Mataifa yatachukua hatua stahiki kutekeleza mageuzi ya kilimo ili kuwezesha upatikanaji mpana na usawa wa ardhi na maliasili nyingine muhimu ili kuhakikisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanaishi hali ya kutosha ya maisha, na kupunguza umakini mkubwa na udhibiti wa ardhi, kwa kuzingatia utendaji wake wa kijamii. Wakulima wasio na ardhi, vijana, wavuvi wadogo na wafanyikazi wengine wa vijijini wanapaswa kupewa kipaumbele katika ugawaji wa ardhi ya umma, uvuvi na misitu.
7. Mataifa yatachukua hatua zinazolenga uhifadhi na matumizi endelevu ya ardhi na maliasili zingine zinazotumika katika uzalishaji wao, pamoja na ikolojia ya kilimo, na kuhakikisha hali za kuzaliwa upya kwa uwezo wa kibaolojia na mizunguko mingine.

Kifungu cha 18: Haki ya mazingira salama, safi na yenye afya

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kuhifadhi na kulinda mazingira na uwezo wa uzalishaji wa ardhi zao, na rasilimali wanazotumia na kusimamia.
2. Mataifa zitachukua hatua stahiki kuhakikisha kuwa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanafurahia, bila ubaguzi, mazingira salama, safi na yenye afya.
3. Mataifa yatazingatia majukumu yao ya kimataifa ya kupambana na

- mabadiliko ya hali ya hewa. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kuchangia katika kubuni na kutekeleza sera za kitaifa na za mitaa za kukabiliana na mabadiliko ya hali ya hewa na kupunguza, ikiwa ni pamoja na matumizi ya mazoea na maarifa ya jadi.
4. Mataifa zitachukua hatua madhubuti kuhakikisha kuwa hakuna nyenzo hatari, dutu au taka zinazohifadhiwa au kutolewa kwenye ardhi ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini, na zitashirikiana kushughulikia vitisho kwa kufurahiya haki zao zinazotokana. kutoka kwa uharibifu wa mazingira ya mipaka.
 5. Mataifa yatawalinda wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini dhidi ya dhuluma za watendaji wasio wa Serikali, pamoja na kutekeleza sheria za mazingira ambazo zinachangia, moja kwa moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja, kwa kulinda haki za wakulima au watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini.

Kifungu cha 19: Haki ya mbegu

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya mbegu, kulingana na kifungu cha 28 cha Azimio la sasa, pamoja na:
 - (a) Haki ya kulindwa kwa maarifa ya jadi yanayofaa rasilimali za maumbile kwa chakula na kilimo;
 - (b) Haki ya kushiriki katika kushiriki kubaini na kugawa faida zinazotokana na matumizi ya rasilimali za jeni za mimea kwa chakula na kilimo;
 - (c) Haki ya kushiriki katika kufanya maamuzi juu ya mambo yanayohusiana na uhifadhi na matumizi endelevu ya rasilimali za jeni za mimea kwa chakula na kilimo;
 - (d) Haki ya kuokoa, kutumia, kubadilishana na kuuza mbegu zao zilizohifadhiwa shambani au nyenzo zinazoeneza.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kudumisha, kudhibiti, kulinda na kukuza mbegu zao na maarifa ya jadi.
3. Mataifa zitachukua hatua za kuheshimu, kulinda na kutimiza haki ya mbegu za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.
4. Mataifa yatahakikisha kuwa mbegu zenye ubora wa kutosha na wingi zinapatikana kwa wakulima kwa wakati unaofaa zaidi kwa kupanda na kwa bei rahisi.
5. Mataifa yatatambua haki za wakulima kutegemea mbegu zao au mbegu zingine wanazopenda na kuamua juu ya mazao na spishi ambazo wanataka kukua.
6. Mataifa zitachukua hatua zinazofaa kusaidia mifumo ya mbegu za wakulima na kukuza utumiaji wa mbegu za wakulima na kilimo anuwai.
7. Mataifa yatachukua hatua stahiki kuhakikisha kuwa utafiti na maendeleo ya kilimo yanajumuisha mahitaji ya wakulima na watu wengine wanaofanya

kazi katika maeneo ya vijijini na kuhakikisha kushiriki kwao kikamilifu katika ufafanuzi wa vipaumbele na kufanya utafiti na maendeleo, kwa kuzingatia uzoefu wao, na kuongeza uwekezaji katika utafiti na ukuzaji wa mazao yatima na mbegu ambazo zinajibu mahitaji ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.

8. Mataifa yatahakikisha kuwa sera za mbegu, ulinzi wa mimea anuwai na sheria zingine za miliki, mifumo ya vyeti na sheria za uuzaji wa mbegu zinaheshimu na kuzingatia haki, mahitaji na hali halisi ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.

Kifungu cha 20: Haki ya utofauti wa kibaolojia

1. Mataifa yatachukua hatua stahiki, kulingana na majukumu yao ya kimataifa, kuzuia kupungua na kuhakikisha uhifadhi na matumizi endelevu ya bioanuwai ili kukuza na kulinda kufurahiya haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini.
2. Mataifa zitachukua hatua stahiki kukuza na kulinda maarifa ya jadi, uvumbuzi na mazoea ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini, pamoja na kilimo cha jadi, ufugaji, misitu, uvuvi, mifugo na mifumo ya kilimo inayohusiana na uhifadhi na matumizi endelevu ya utofauti wa kibaolojia.
3. Mataifa zitazuia hatari za ukiukaji wa haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini yanayotokana na maendeleo, utunzaji, usafirishaji, matumizi, uhamishaji au kutolewa kwa viumbe vyovyote vilivyobadilishwa.

Kifungu cha 21: Haki ya maji na usafi wa mazingira

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki za kibinadamu za kupata maji safi ikiwemo maji safi ya kunywa na usafi wa mazingira, ambayo ni muhimu kwa maisha yote na haki zote za binadamu na utu wa binadamu. Haki hizi ni pamoja na mifumo ya ugavi wa maji na vifaa vya usafi wa mazingira ambavyo vina ubora mzuri, bei nafuu na kupatikana kwa mwili, na zisizo za kibaguzi na zinazokubalika katika suala la kitamaduni na jinsia.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini wana haki ya maji kwa matumizi ya kibinafsi na ya nyumbani, kilimo, uvuvi na ufugaji na kupata maisha mengine yanayohusiana na maji, kuhakikisha uhifadhi, urejesho na matumizi endelevu ya maji. Wana haki ya kupata haki kwa mifumo ya usimamizi wa maji na maji, na kuwa huru kutokana na kukatwa kiholela au uchafuzi wa vifaa vya maji.
3. Mataifa yataheshimu, kulinda na kuhakikisha upatikanaji wa maji, ikiwa ni

pamoja na mifumo ya kimila na jamii ya usimamizi wa maji, bila ubaguzi, na itachukua hatua za kuhakikisha maji ya bei rahisi kwa matumizi ya kibinafsi, ya nyumbani na yenye tija, na kuboresha usafi wa mazingira, hususan wanawake na wasichana wa vijijini na watu walio katika vikundi vilivyo chini au vilivyotengwa, kama wafugaji wa kuhamahama, wafanyikazi kwenye mashamba, wahamiaji wote bila kujali hali yao ya uhamiaji na watu wanaoishi katika makazi yasiyofaa au yasiyo rasmi. Mataifa yatakuza teknolojia zinazofaa na za bei rahisi, pamoja na teknolojia ya umwagiliaji, na teknolojia za utumiaji wa maji machafu yaliyotibiwa na ukusanyaji na uhifadhi wa maji.

4. Mataifa yatalinda na kurejesha mifumo ya ikolojia inayohusiana na maji, pamoja na milima, misitu, maeneo oevu, mito, vyanzo vya maji na maziwa, kutokana na matumizi mabaya na uchafuzi wa vitu vyenye madhara, haswa na maji machafu ya viwandani na madini yaliyokolea na kemikali ambazo husababisha sumu polepole na haraka.
5. Mataifa zitazua watu wengine kudhoofisha kufurahiya haki ya maji ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini. Mataifa yataweka kipaumbele kwa maji kwa mahitaji ya kibinadamu kabla ya matumizi mengine, kukuza uhifadhi, urejesho na matumizi endelevu.

Kifungu cha 22: Haki ya ruzuku ya serikali

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya usalama wa kijamii, pamoja na bima ya kijamii.
2. Mataifa yatakuwa, kulingana na hali zao za kitaifa, kuchukua hatua zinazofaa kukuza kufurahiya haki ya usalama wa kijamii wa wafanyikazi wote wahamiaji katika maeneo ya vijijini.
3. Mataifa yatatambua haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini kwa usalama wa jamii, pamoja na bima ya kijamii, na, kulingana na hali za kitaifa, inapaswa kuanzisha au kudumisha viwango zao za ulinzi wa kijamii zinazojumuisha dhamana za msingi za usalama wa jamii. Dhamana zinapaswa kuhakikisha kwa kiwango cha chini kwamba, katika kipindi cha maisha, wote wanaohitaji wanapata huduma muhimu ya afya na usalama wa kimsingi wa mapato, ambayo kwa pamoja yanapata ufikiaji mzuri wa bidhaa na huduma zilizoelezewa kama muhimu katika ngazi ya kitaifa.
4. Dhamana za kimsingi za usalama wa jamii zinapaswa kua kwa mujibu wa sheria. Taratibu za kero zisizo na upendeleo, wazi, zinazofaa, zinazoweza kupatikana na za bei rahisi na za rufaa pia zinapaswa kuainishwa. Mifumo inapaswa kuwepo ili kuongeza kufuata mifumo ya kitaifa ya kisheria.

Kifungu cha 23: Haki ya afya ya mwili na akili

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kufurahiya kiwango cha juu kabisa cha afya ya mwili na akili. Pia wana haki ya kupata, bila ubaguzi wowote, kwa huduma zote za kijamii na afya.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kutumia na kulinda dawa zao za jadi na kudumisha mazoea yao ya kiafya, pamoja na upatikanaji na uhifadhi wa mimea yao, wanyama na madini kwa matumizi ya dawa.
3. Mataifa yatahakikisha upatikanaji wa vituo vya afya, bidhaa na huduma katika maeneo ya vijijini bila ubaguzi, haswa kwa vikundi vilivyo katika mazingira magumu, upatikanaji wa dawa muhimu, kinga dhidi ya magonjwa makubwa ya kuambukiza, afya ya uzazi, habari kuhusu shida kuu za kiafya zinazoathiri jamii, pamoja na njia za kuzizuia na kuzidhibititi, huduma ya afya ya mama na mtoto, na pia mafunzo kwa wafanyikazi wa afya, pamoja na elimu juu ya afya na haki za binadamu.

Kifungu cha 24: Haki ya makazi ya kutosha

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini wana haki ya kupata makazi ya kutosha. Wana haki ya kudumisha nyumba salama na jamii ambamo wataishi kwa amani na hadhi, na haki ya kutobaguliwa katika muktadha huu.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kulindwa dhidi ya kuondolewa kwa nguvu kutoka nyumbani kwao, unyanyasaji na vitisho vingine.
3. Mataifa hayataondoa, kiholela au kinyume cha sheria, kwa muda mfupi au kwa kudumu, wakulima au watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini dhidi ya mapenzi yao kutoka kwa nyumba au ardhi ambayo wanamiliki bila kutoa au kutoa ufikiaji wa njia sahihi za ulinzi wa kisheria au nyingine. Wakati uhamisho hauwezi kuepukika, Serikali inapaswa kutoa au kuhakikisha fidia ya haki na haki kwa nyenzo yoyote au hasara nyingine.

Kifungu cha 25: Haki ya kupata elimu na mafunzo

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kupata mafunzo ya kutosha yanayofaa kilimo mazingira, tamaduni na uchumi ambamo wanajikuta. Maswala yanayoshughulikiwa na mipango ya mafunzo yanapaswa kujumuisha, lakini isiweke tu, kuboresha uzalishaji,

- uuzaji na uwezo wa kukabiliana na wadudu, vimelea vya magonjwa, mshukuro wa mfumo, athari za kemikali, mabadiliko ya hali ya hewa na hafla zinazohusiana na hali ya hewa.
2. Watoto wote wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kupata elimu kulingana na tamaduni zao na haki zote zilizomo katika vyombo vya haki za binadamu.
 3. Mataifa yatahimiza ushirikiano wa usawa na shirikishi wa wanasayansi wa wakulima, kama vile shule za shamba, shamba shirikishi za ufugaji na kliniki za afya ya mimea na wanyama, kujibu ipasavyo zaidi kwa changamoto za hivi karibuni na zinazojitokeza ambazo wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wanakabiliwa.
 4. Mataifa yatawekeza katika kutoa mafunzo, habari za soko na huduma za ushauri katika ngazi ya shamba.

Kifungu cha 26: Haki za kitamaduni na maarifa ya jadi

1. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki ya kufurahiya utamaduni wao na kufuata kwa uhuru maendeleo yao ya kitamaduni, bila kuingiliwa au aina yoyote ya ubaguzi. Pia wana haki ya kudumisha, kuelezea, kudhibiti, kulinda na kukuza maarifa yao ya jadi na ya kienyeji, kama njia za maisha, njia za uzalishaji au teknolojia, au mila na mila. Hakuna mtu anayeweza kutumia haki za kitamaduni kukiuka haki za binadamu zilizohakikishwa na sheria za kimataifa au kupunguza upeo wao.
2. Wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini wana haki, mmoja mmoja na / au kwa pamoja, kwa kushirikiana na wengine au kama jami, kuelezea mila zao, lugha, tamaduni, dini, fasihi na sanaa zao, kulingana na viwango vya kimataifa vya haki za binadamu .
3. Mataifa yataheshimu, na kuchukua hatua za kutambua na kulinda, haki za wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini zinazohusiana na maarifa yao ya jadi na kuondoa ubaguzi dhidi ya maarifa ya kitamaduni, mazoea na teknolojia ya wakulima na watu wengine wanaofanya kazi vijijini .

Kifungu cha 27: Jukumu la Umoja wa Mataifa na mashirika mengine ya kimataifa

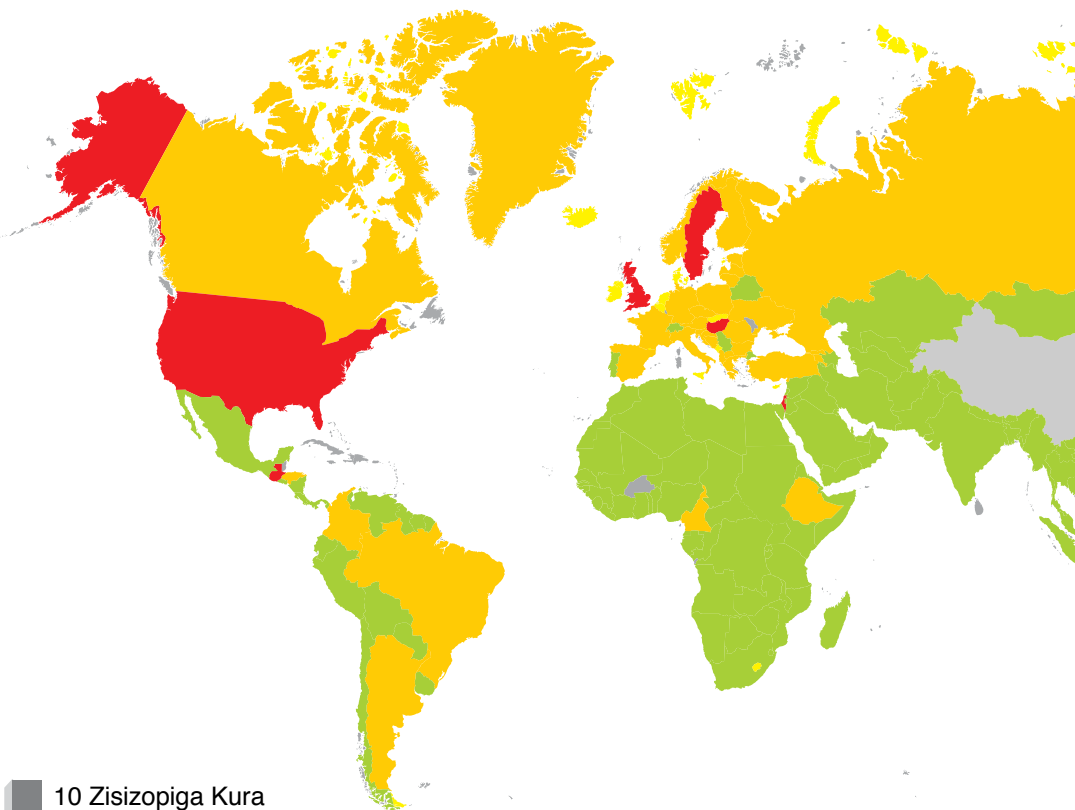
1. Wakala maalum, fedha na mipango ya mfumo wa Umoja wa Mataifa na mashirika mengine ya serikali, pamoja na mashirika ya kifedha ya kimataifa na ya kikanda, yatachangia utimizo kamili wa Azimio la sasa, pamoja na kupitia uhamasishaji wa, kati ya mambo mengine, msaada wa maendeleo na ushirikiano. Njia za kuhakikisha ushiriki wa wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini juu ya maswala yanayowahusu

- yatazingatiwa.
2. Umoja wa Mataifa na wakala wake maalum, fedha na mipango, na mashirika mengine ya kiserikali, pamoja na mashirika ya kifedha ya kimataifa na ya kikanda, yatakuza heshima na utekelezwaji kamili wa Azimio la sasa na kufuatilia ufanisi wake.

Kifungu cha 28: Wajibu wa jumla

1. Hakuna chochote katika Azimio la sasa kinachoweza kufikiriwa kama kupunguza, kudhoofisha au kubatilisha haki ambazo wakulima na watu wengine wanaofanya kazi katika maeneo ya vijijini na watu wa kiasili wanayo au wanaweza kupata katika siku zijazoo
2. Haki za binadamu na uhuru wa kimsingi wa wote, bila ubaguzi wa aina yoyote, zitaheshimiwa katika utekelezaji wa haki zilizotajwa katika Azimio la sasa. Utekelezaji wa haki zilizoainishwa katika Azimio la sasa zitakuwa chini ya mipaka tu kama ilivyoamuliwa na sheria na ambayo inatii majukumu ya kimataifa ya haki za binadamu. Vizuizi vyovyote vile vitakuwa visivyo vya kibaguzi na vinahitajika tu kwa madhumuni ya kupata kutambuliwa kwa haki na kuheshimu haki na uhuru wa wengine na kukidhi mahitaji ya haki na ya kulazimisha ya jamii ya kidemokrasia.

KURA ZA MKUTANO MKUU WA UM KUHUSIANA NA MKATABA WA UMOJA WAKULIMA WADOGO NA WATU WENGINE WANAOFAM

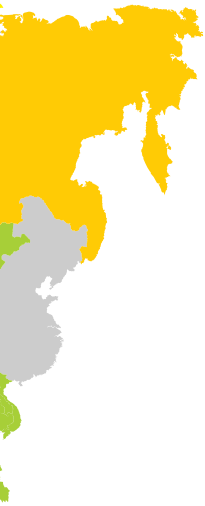
- 10 Zisizopiga Kura
- 8 Kura za Hapana
- 54 Ambao hawakupiga Kura
- 121 Kura za Ndio

VOTE FINAL :

Mipaka na majina yaliyomo na maeneo yaliyotumika katika ramani hii hayaelezi maoni yeyote yale ya upande wa La Via Campesina kuhusiana na hadhi ya kisheria ya nchi yeyote, sehemu, mji au eneo lolote au mamlaka yake, au kuhusiana na uwekaji wa mipaka

54
10

OJA WA MATAIFA WA MATAIFA WA NYA KAZI VIJIJINI

Nchi zilizopiga kura ya ndio

Afghanistan, Algeria, Angola, Antigua na Barbuda, Azerbaijan, Bahamas, Bahran, Bangladesh, Barbados, Belarus, Belize, Benin, Bhutan, Bolivia, Botswana, Brunei Darussalaam, Burundi, Cape Verde, Cambodia, Jamhuri ya Kati, Chad, Chile, China, Comoros, Costa Rica, Cuba, Ivory Coast, Jamhuri ya Watu wa Korea, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Djibouti, Domicia, Jamhuri ya Dominica, Ecuador, Misri, El Salvador, Eritrea, Gabon, Gambia, Ghana, Grenada, Guinea, Guinea-Bissau, Guyana, Haiti, India, Indonesia, Iran (Jamhuri ya Kiislam ya), Iraq, Jamaica, Jordan, Kazakhstan, Kenya, Kuwait, Kyrgyzstan, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Watu wa Lao, Lebanoni, Libya, Luxemborg, Madagascar, Malawi, Malaysia, Maldives, Mali, Mauritania, Mauritius, Mexico, Monaco, Mongolia, Morocco, Mozambique, Myanmar, Namibia, Nepal, Nicaragua, Niger, Nigeria, Oman, Pakistan, Panama, Papua New Guinea, Peru, Ufilipino, Ureno, Qatar, Jamhuri ya Moldova, Rwanda, Saint Kitts and Nevis, Saint Lucia, Saint Vicent na Grenadines, Sao Tome na Principle, Saudia Arabia, Senegal, Serbia, Afrika ya Kusini, Sri Lanka, Sudan, Sudan ya Kusini, Suriname, Uswizi, Jamhuri ya Kiarabu ya Syria, Tajikistan, Thailand, Timor-Leste, Togo, Trinidad na Tobago, Tunisia, Uganda, Falme za Kiarabu, Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Uruguay, Uzbekistan, Venezuela (Jamhuri ya Bolivaria ya), Vietnam, Yemenni, Zambia, Zimbabwe

Nchi zilizopiga kura ya hapa

Australia, Guetamala, Hungary, Israel, New Zealand, Sweden, Uingereza na Ireland Kaskazini, Marekani

Nchi ambazo hazikupiga kura

Albania, Andorra, Argentina, Armenia, Austria, Ubelgiji, Bosnia na Herzegovina, Brazil, Bulgaria, Cameroon, Canada, Colombia, Croatia, Cyprus, Jamhuri ya Czech, Denmark, Estonia, Ethiopia, Fiji, Finland, Ufaransa, Georgia, Ujerumani, Ugiriki, Honduras, Iceland, Irelad, Italia, Japan, Kiribati, Latviam, Lesotho, Liechtenstein, Lithuania, Malta, Montenegro, Netherlands, Norway, Palau, Poland, Jamhuri ya Korea, Romania, Urusi, Samoa, San Marino, Singapore, Slovakia, Slovenia, Hispania, Jamhuri ya zamani ya Yugoslav ya Macedonia, Uturuki, Tuvalu, Ukraine, Vanuatu

Nchi ambazo hazipigi kura

Turkmenistan, Eswatini, Burkina Faso, China, Jamhuri ya Nauru, Micronesia, Marshall Islands, Tonga, Paraguay, Equatorial Guinea.

121 IN FAVOUR

1 ABSTAINING
NON-VOTING

La Via Campesina
International Secretariat
Stand No. 197A, Smuts Road Prospect
Waterfalls – Harare – Zimbabwe
viacampesina@viacampesina.org

www.viacampesina.org/en
tv.viacampesina.org

 [ViaCampesinaOfficial](https://www.facebook.com/ViaCampesinaOfficial) [@via_campesina](https://twitter.com/@via_campesina)